

Voedingsadviezen na stamceltransplantatie bij AL amyloïdose

Suzanne Kranenburg

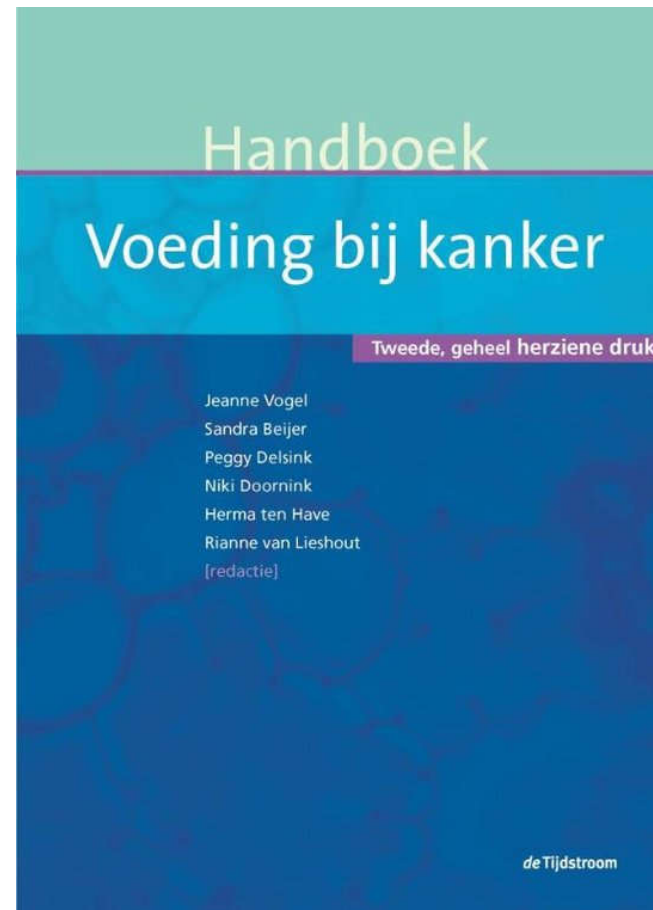
diëtist St. Antonius Ziekenhuis

Januari 2017

Voeding & Kanker info

van experts, voor patiënten

Veel berichten in de media...

Voedingsadviezen

Het “kaf van de koren” zien te scheiden:

- extra vitamines?
- geen vlees meer?
- geen melk?
- geen suiker?
- biologische voeding?
- “astronautenvoeding”?

Voeding en stamceltransplantatie

Sprake van een veranderde stofwisseling waardoor verminderde eetlust en juist verhoogde energiebehoefte

Doel tijdens behandeling

Voedingstoestand behouden.

Waarom?

Ondervoeding heeft een relatie met...

- Meer kans op complicaties en bijwerkingen
- Kortere levensverwachting
- Mindere kwaliteit van leven

Bepalen van de voedingstoestand

- **SNAQ** (Short Nutritional Assessment Questionnaire)
- **MUST** (Malnutrition Universal Screening Tool)

- **Vragen over het gewichtsverloop :**
3 kg (5%) < 1 maand of
6 kg (10%) < 6 maanden is risico op ondervoeding

Metabole veranderingen

*Gewichtverlies in
gezonde situatie*

vs.

*Gewichtsverlies tijdens
behandeling*

Gebruik van de voorraad
opgeslagen vetweefsel

Gebruik van opgeslagen
vetweefsel, maar
voornamelijk spierweefsel

Geen voorraden meer

Eiwitbehoefte

0,8 gr / kg lichaamsgewicht

Eiwitbehoefte

1,2-1,5 gr / kg lichaamsgewicht

Zuinig energieverbruik

Verhoogd energieverbruik bij de
behandeling

Hoelang kunnen we zonder eten (wel vocht) ?

Goede gezondheid:

Overlijden na 70 dagen niet eten

40% van de spiermassa en orgaanmassa is verloren gegaan

Bij ziekte:

Overlijden na 28 dagen niet eten

40% van de spiermassa en orgaanmassa is verloren gegaan

Verminderde weerstand

- Door chemotherapie wordt het afweersysteem afgebroken.
- De darmwand wordt meer doorlaatbaar
  - Hierdoor vatbaarder voor een infectie via de voeding

Hygiënische voedingsrichtlijn

- **Geen producten eten met ziekmakende schimmels en bacteriën**
(denkend aan salmonella, listeria, clostridium, e-coli, campulobacter en aspergillus)
- **Hygiënische bereiding van voeding**
- **Bewaaradviezen**

Hygiënische voedingsrichtlijn

In de praktijk betekent dit:

Geen:

- rauw vlees (rosbief, filet americain, salami, chorizo, biefstuk)
- rauwe vis (tonijn, sushi, oesters), wel haring dagvers
- Varkenslever (leverworst, leverpastei en paté)
- voorverpakte gerookte vis
- rauwe melk
- zachte rauwmelkse kaas (au lait cru)
- rauw ei
- probiotica (vifit, aktiva, yakult)

Strooi niet met peper en pel niet zelf noten

Praktische adviezen bij...

- Verminderde eetlust
- Misselijkheid
- Pijnlijke mond en keel
- Eiwitten
- Zout
- Vocht
- Droge mond

Verminderde eetlust

- Kleine frequente maaltijden over de dag verdeeld
- Kies voor de volvette varianten
- Maak de voeding calorierijker door:
  - Extra suiker, roomboter/margarine, (slag-) room, crème fraîche toe te voeden aan de maaltijden.
- Eet wat het makkelijkste gaat
- Kiezen voor caloriehoudende dranken ipv water/thee/koffie.

Bron: handboek voeding bij kanker. Hoofdstuk 7 Klachten en concrete voedingsadviezen, bladzijde 73

Misselijkheid

- Overleg met uw arts voor medicatie tegen de misselijkheid
- Voeding niet forceren
- Voldoende vocht (minimaal 1,5 liter)
- Kleine frequente maaltijden over de dag verdeeld
- Zuigen op een ijsklontje, kauwgom, ijsje of zachte stukjes fruit
- Koude voedingsmiddelen proberen ipv warm

Pijnlijke mond of keel

- Vermijd eten dat pijnlijk is bijvoorbeeld: scherpe kruiden, citrusfruit, harde stukjes
- Laat warme dranken en warme maaltijd even afkoelen
- IJs en koude dranken kunnen verdovend effect hebben
- Neem vloeibare, gemalen of zachte voeding
- Royaal melkproducten

Eiwitten

Waar zitten eiwitten in?

- Vlees, vis, vleesvervanging
- Ei
- Zuivel
- Noten
- Peulvruchten

Behoefte is verhoogd bij ziekte:

- Bij een goede nierfunctie: 1,2 – 1,5 gr / kg lichaamsgewicht
- Bij een verminderde nierfunctie: 0,8 – 1,0 gr/kg lichaamsgewicht
- Bij een verminderde nierfunctie i.c.m. dialyse: 1,2 gr/kg lichaamsgewicht

Zout

- Andere naam voor natriumchloride
- Smaakmakers
- Verlengen van de houdbaarheid
- Verwerkt in smaakmakers (ketjap, sambal, bouillonblokjes, vleeskruiden, juspoeder etc)

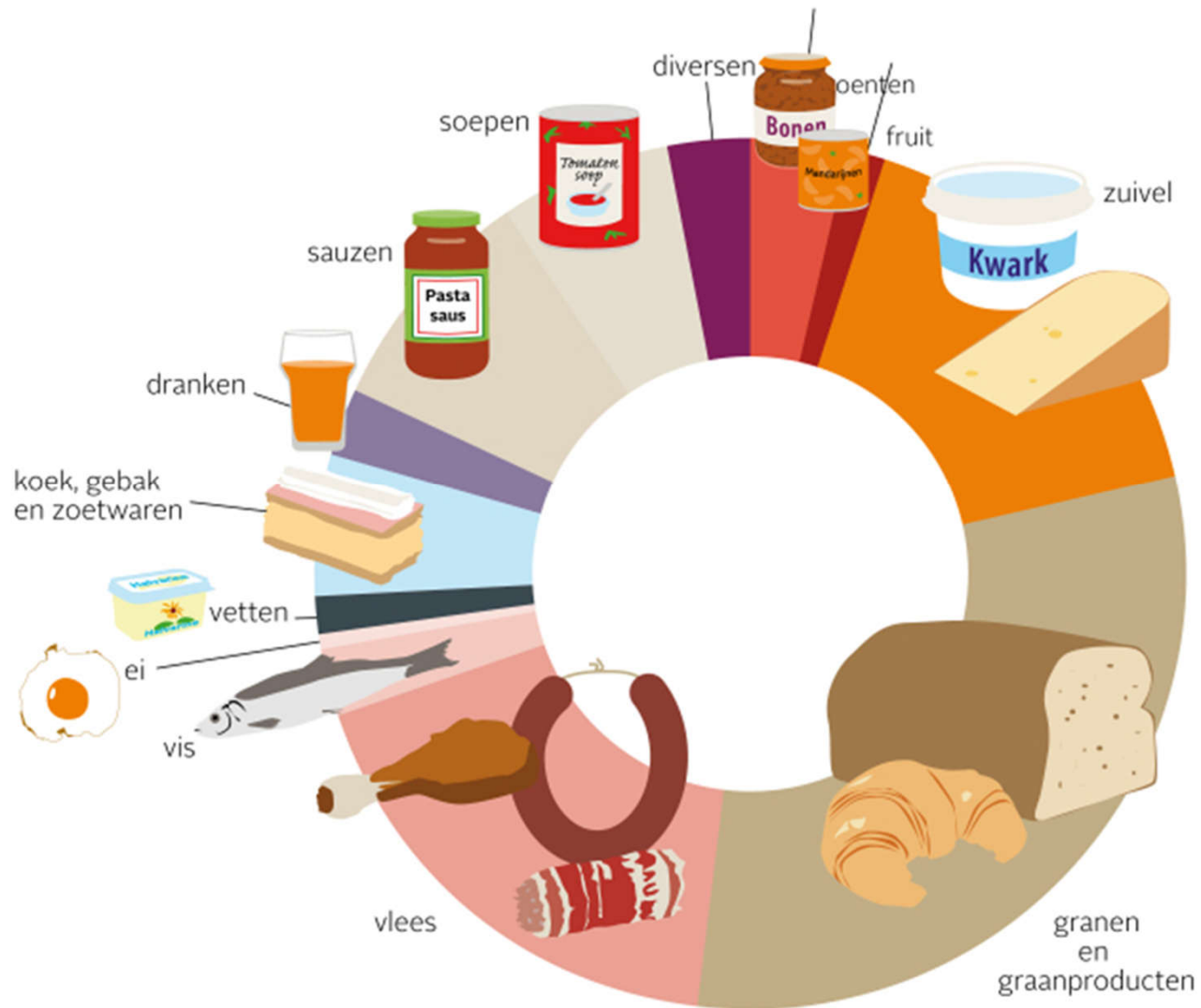
Zout

- Hoeveel zout eten we gemiddeld in Nederland ?
  - 10 gram
- Hoeveel zout heeft het lichaam nodig ?
  - 1-3 gram
- Hoeveel zout is toegestaan bij hartfalen ?
  - 6 gram

Zoutloos dieet bestaat niet !

Bijdrage van voedingsmiddelen­groepen aan zoutgebruik van Nederlanders

© Maaike Wijnands / Nierstichting

Waarom minder zout eten ?

- Helpt bij regelen bloeddruk
- Zinvol bij bepaalde pillen voor de hoge bloeddruk
- Minder zout = minder vocht vasthouden
- Beter voor uw nieren, hart en bloedvaten

Verschillende soorten zout

Dieetzout

- Dieetzout
- Mineraalzout

- Natrium wordt vervangen voor kalium

- GESCHIKT
- ONGESCHIKT
- BEETJE TUSSENIN

Lezen van etiketten

Ingrediënten

Water, tomatenconcentraat (25%), suiker, zonnebloemolie (3%), gemodificeerd zetmeel, zout, aroma's (met selderij).

Inhoud 390 gram

Voedingswaarden per 100 gram

Energiewaarde: 73 Kcal / KJ

Vetten: 3 gram

Koolhydraten: 10 gram

Eiwitten: 1 gram

Zout: 1,8 gram

**Dit pakje bevat
7 gram zout!!**

Eten zonder zout is wennen

- Duurt 4-6 weken om aan de nieuwe smaak te wennen
- Advies om geen zoute smaakmakers of zout toe te voegen
- Smaakpapillen worden vernieuwd, deze hebben geen 'smaakgeheugen'!

Zout in broodbeleg

<u>Broodbeleg</u>	<u>Gram zout (per snee)</u>
Jam, honing, muisjes, vruchtenhagel	0,03
Hagelslag, melk	0,03
Rosbief	0,05
Pindakaas	0,10
Hüttenkäse	0,18
Kaas met minder zout	0,33
Kaas, 48+ Goudse	0,38
Smeerkaas	0,40
Runderrookvlees	0,45
Rauwe ham	0,75

Zout bij de warme maaltijd door toevoegingen

<u>Product</u>	<u>Eenheid</u>	<u>Gram zout</u>
zilveruitjes	5 stuks	0.08
mosterd	1 theelepel	0.15
mayonaise	1 eetlepel	0.15
augurk	1 stuk	0.23
piccalilly	1 eetlepel	0.25
tomatenketchup curry	1 eetlepel	0.28
pindasaus	1 sauslepel	0.35
geraspte kaas over groenten/ovenshotel	1 eetlepel	0.38
pesto	1 eetlepel	0.44
tomatenketchup	1 eetlepel	0.45
olijven	5 stuks	0.58
tomatenketchup hot	1 eetlepel	0.60
juspoeder	1 eetlepel	0.76
groentesaus, zakje Knorr	100 ml	0.93
spekjes door groente/stamppot	100 gram	3.48

Kruidenmixen zonder zout

Verstegen kruidenmixen

Silvo kruidenmixen

Provençaalse kruiden
Italiaanse kruidenmix

Santa Maria kruidenmixen

Indische kruiden van Asli

Pure specerijen Verstegen

Jonnie Boer kruidenmixen

Vocht

- Gemiddeld hebben we 1,5-2 liter per dag aan vocht nodig
- Soms vochtbeperking noodzakelijk, waarom:
  - Lagere belasting voor het hart
    - Door verminderde pompkracht van het hart houden de nieren meer zout en vocht vast.
  - Vermindering van vasthouden van vocht

Minder vocht, maar hoe ?

- Kleinere kopjes/glazen gebruiken
- De toegestane glazen drinken goed verdelen over de dag
  - Eventueel een dag bijhouden om inzicht te krijgen
- Medicijnen tijdens de maaltijd innemen in plaats van apart met water. Dit kan bijvoorbeeld met vla, yoghurt of appelmoes
- Eten goed te kauwen. Hierdoor krijgt u minder snel een droge mond, waardoor u gaat drinken.

Dorst

- Regelmatig de mond spoelen of sprayen
- Friszure voedingsmiddelen voor toename dun speeksel
  - Ananas, augurk, komkommer, zilveruitjes, appel, tomaat, citroen.
- Kauwgom, zuurtje of ijsklontje in de mond nemen
- Voorkeur voor zachte en smeuge producten
- Kunstspeeksel (korte werkingsduur ca.2 uur)

Vragen over voeding en chemotherapie

Deze website is een samenwerking tussen:

KNL integraal kankercentrum Nederland

WAGENINGEN UNIVERSITY & RESEARCH

Landelijke Werkgroep Diëtisten Oncologie

LWDO

Alpe d'HuZes

KWF KANKER BESTRIJDING

Home Recepten Begrippenlijst Over ons Contact

Voeding & Kankerinfo

van experts, voor patiënten

Zoek naar onderwerpen...

Kankerpreventie Tijdens de behandeling Na de behandeling **Alle vragen** Professionals

Voeding en kanker info

Wetenschappelijk antwoord van experts op vragen van patiënten

Op deze website worden vragen beantwoord over voeding en de preventie van kanker, voeding rondom de behandeling van kanker en voeding ná de behandeling van kanker.

Deze antwoorden zijn geformuleerd op basis van de beschikbare wetenschappelijke literatuur uit de voedingswetenschap. Bij het beantwoorden van de vragen wordt uitgelegd hoe wetenschappelijke inzichten kunnen worden toegepast in de dagelijkse praktijk bij kanker en de behandeling ervan.

Op basis van de professionele kennis en ervaring van oncologie diëtisten en voedingsdeskundigen wordt die vertaalslag gemaakt en vragen beantwoord. Vooral als er voedingsklachten zijn die het eten niet gemakkelijk maken, zijn concrete adviezen en tips op basis van de combinatie van wetenschap en praktijkervaring beschikbaar. [Lees meer over de wetenschappers achter deze website >](#)

Nieuwste vragen

Helpt gember bij misselijkheid door chemotherapie?

Aanbevelingen bij kanker

Welke voedingsmiddelen heeft u dagelijks nodig om een volwaardige voeding binnen te krijgen?

NAAR DE AANBEVELINGEN >

Problemen met eten

Heeft u problemen met eten, zoals slijkproblemen of obstipatie of bijvoorbeeld een stoma en wilt u weten hoe u hier het beste mee om kunt gaan?

BEKIJK ALLE KLACHTEN >

Bedankt voor uw aandacht !

